

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Харківська асоціація політологів

УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ: СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО

Збірник матеріалів
XXIV Всеукраїнської наукової конференції
викладачів, молодих науковців і студентів

(м. Харків, 25 листопада 2022 р.)

Харків
«Право»
2022

Редакційна колегія:

Д. В. Лученко, доктор юридичних наук, професор (*голова*);
М. П. Требін, доктор філософських наук, професор (*заст. голови*);
О. Ю. Панфілов, доктор філософських наук, професор (*відп. секретар*);
Л. М. Герасіна, докторка соціологічних наук, професорка;
Г. П. Клімова, докторка філософських наук, професорка;
В. Л. Погрібна, докторка соціологічних наук, професорка;
І. О. Поліщук, доктор політичних наук, професор;
О. В. Волянська, кандидатка соціологічних наук, доцентка;
І. В. Підкуркова, кандидатка соціологічних наук, доцентка

У45 **Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього** : зб. матеріалів XXIV Всеукр. наук. конф. викладачів, молодих науковців і студентів (м. Харків, 25 листоп. 2022 р.) / М-во освіти і науки України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2022. – 214 с.

ISBN 978-966-998-447-0

У збірнику подано матеріали учасників XXIV Всеукраїнської наукової конференції викладачів, молодих науковців і студентів «Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього», проведеної 25 листопада 2022 р. Тематика конференції охоплює розгляд таких проблем, як методологічні проблеми дослідження сучасного українського суспільства; консолідація українського соціуму в умовах повномасштабної війни з РФ; демографічні процеси в сучасній Україні; державно-політичні проблеми національної безпеки; «гібридні війни» у світовому політичному процесі; модель в українському соціумі; зміни геополітичної ролі України у світі в період захисту національного суверенітету; зміцнення громадянського суспільства України та активність волонтерського руху тощо.

Збірник розрахований на студентів закладів вищої освіти України, які вивчають політологію, соціологію, соціально-політичні студії, конфліктологію, основи національної безпеки України.

УДК 316+32+34

ISBN 978-966-998-447-0

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2022

© Харківська асоціація політологів, 2022

а саме збільшена кількість дитячих садків, шкіл, спортивних та ігрових майданчиків, спортивних секцій тощо, поліпшено медичне обслуговування та матеріальна підтримка держави молодих сімей.

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор **Панфілов О. Ю.**

Капустін М. Д.,
Харківський національний
економічний університет
імені Семена Кузнеця,
факультет економіки і права,
2 курс, група 6.05.081.010.21.1

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ЧИННИК КОНСОЛІДАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІУМУ

На сучасному етапі, коли Україна протистоїть російській військовій агресії, питання національної консолідації та формування національної ідентичності має не тільки теоретичне, а й суто практичне значення. Проблема формування спільної національної ідентичності є однією з визначальних для українського суспільства, ключовою для подальшого оформлення його як солідарної політичної нації. Від характеру, змісту національної ідентичності(-ей), що існують, значною мірою залежить майбутнє як самої держави, так і характеру розвитку відносин у країні між різними групами населення [1, с. 144–145]. Ідентичність нації – її цивілізаційний бренд, соціокультурна ніша країни, визначальна засада зовнішньої та внутрішньої політики держави [2, с. 52].

Нація складається із свідомого співвідношення з нею реальних індивідів, в результаті чого проявляється відношення до національного. Про національну приналежність судять за наступними параметрами: за національно-державницькими, культурними атрибутами; за об'єктивною символікою, яка визначає певну цілісність (культурну, територіальну, господарську); за свідомою ідентифікацією індивідів, за їхнім суб'єктивним ставленням, ціннісними орієнтаціями. Становлення дієвого громадянського суспільства в Україні, рівноправне входження держави у світовий політичний простір

є можливим лише за умови формування загальнонаціональної ідентичності, що є запорукою і гарантією стабільності та безпеки Української держави [3, с. 267]. В сучасних умовах даний процес має спиратися на політичну концепцію нації, основними компонентами якої є наявність історичної території, політико-юридичної рівності громадян, спільної культури та ідеології.

Національна ідентичність це мінливе, динамічне утворення. Його роль і значення у суспільстві може як зростати, так і слабшати, що пов'язано з конкретною історичною ситуацією і соціальним оточенням індивіда і цілого народу. Слід зазначити, що загальнонаціональна ідентичність за своєю суттю багатовимірна. Вона може охоплювати, етнічну, культурну, професійну, статеву та інші види ідентичності. Національна ідентичність виступає як визнання народом самого себе; знання і повага історії; національної культури, території, усвідомлення народом своїх особливих рис, розуміння членами національної групи своїх інтересів, прагнень, цілей, ідеалів, потреб. Національна ідентичність як почуття любові, поваги до своєї Батьківщини, культури, традицій, мови, історичної пам'яті наділена потужною консолідуючою силою [2, с. 172]. Національна ідентичність у життєдіяльності нації виконує ряд важливих функцій – рефлексивну, ідентифікаційну, інтеграційну, соціалізаційну. Вона є необхідною умовою і формою існування національної культури, складовою механізму національної самоорганізації та процесу консолідації народу, перетворення його в цілеспрямований суб'єкт історичної дії [3, с. 270].

Таким чином, можна стверджувати, що в Україні відбувається формування основних контурів спільної загальнонаціональної ідентичності громадян, притаманної сучасній українській політичній нації, в основі якої – посилення ціннісного ставлення до своєї країни та самоповаги до себе як до народу, поширення українського національно-культурного компоненту ідентичності, відчуття українцями своєї «унікальності», поступове формування консенсусу навколо європейського цивілізаційного вибору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. 492 с.

2. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ: НISД, 2011. 336 с.

3. Руденко Ю. Ю. Консолідаційна модель національної ідентичності: від теорії суверенітету до теорії політичної модернізації: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 364 с.

Науковий керівник: кандидатка соціологічних наук, доцентка **Жеребятнікова І. В.**

Касьянова Є. О.,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
факультет юстиції,
2 курс, 7 група

ПРОБЛЕМА ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Серед основних проблем суспільного розвитку в сучасному світі, а також і в Україні, постає проблема політичного лідерства [1]. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується кризовою ситуацією, що охоплює політичну та економічну сферу. У сфері політики зростає апатія та недовіра громадян до представників державної влади. Водночас, причина суспільної неефективності сучасної української політичної еліти – не у відсутності знань та умінь, а в тому, що вона не має потреби брати до уваги інтереси суспільства. Проблеми лідерства загострилися у зв'язку із загальною політизацією життя, розширенням участі у державних справах населення, посиленням політичного суперництва та політичної боротьби [2]. Каталізатором актуальності цього питання, звісно, виступає війна на фактичному та інформаційному фронті.

З'ясування сутності та природи політичного лідерства, а також його роль в організації суспільного життя точиться сторіччями. Внаслідок багатолітніх напрацювань дослідниками було виведено велику кількість думок, що охоплюють природу, причини та наслідки явища політичного лідерства. В першу чергу слід дати визначення цьому явищу. Якщо спробувати коротко визначити поняття політичного лідерства, то можна сказати, що воно являє собою заснований на авторитеті персоніфікований спосіб самоорганізації суспільного життя. Політичне лідерство (від англ. *leader* – провідний, керівник) – процес взаємодії між людьми, у ході якого наділені владними повноваженнями люди здійснюють легітимний вплив на суспільство (або його певну частину), яка добровільно віддає їм частину своїх владних повно-

Наукове видання

**УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ:
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ
АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ
ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО**

Збірник матеріалів
XXIV Всеукраїнської наукової конференції
викладачів, молодих науковців і студентів

(м. Харків, 25 листопада 2022 р.)

Відповідальність за зміст тез несуть автори

Видається в авторській редакції

Комп'ютерна верстка *А. Т. Гринченка*

Підписано до друку 17.11.2022.
Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 12. Ум. друк. арк. 12,4. Тираж 80 прим.
Вид. № 3066

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
вул. Чернишевська, 80-А, Харків, 61002, Україна
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК № 4219 від 01.12.2011

Виготовлено у друкарні ТОВ «ПРОМАРТ»,
вул. Весніна, 12, Харків, 61023, Україна
Тел. (057) 717-28-80
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК № 5748 від 06.11.2017